TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2017. gada 26. aprīlī*

Valsts pienākumu neizpilde — Vide — Direktīva 92/43/EEK — 6. panta 3. punkts — Dabisko dzīvotņu aizsardzība — Ogļu termoelektrostacijas būvniecība Morburgā (Vācija) — *Natura 2000* teritorijas Elbas upes posmā augšup no ogļu termoelektrostacijas — Plāna vai projekta ietekmes uz aizsargājamu teritoriju novērtējums

Lieta C-142/16

par prasību sakarā ar pienākumu neizpildi atbilstoši LESD 258. pantam, ko 2016. gada 9. martā cēla

Eiropas Komisija, ko pārstāv *C. Hermes* un *E. Manhaeve*, pārstāvji, kas norādīja adresi Luksemburgā,

prasītāja,

pret

Vācijas Federatīvo Republiku, ko pārstāv *T. Henze* un *J. Möller*, pārstāvji, kam palīdz *W. Ewer*, *Rechtsanwalt*,

atbildētāja.

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs M. Ilešičs [*M. Ilešič*], tiesneši A. Prehala [*A. Prechal*], A. Ross [*A. Rosas*], K. Toadere [*C. Toader*] (referente) un E. Jarašūns [*E. Jarašiūnas*],

ģenerāladvokāts H. Saugmandsgors Ē [*H. Saugmandsgaard Øe*],

sekretārs I. Illēši [*I. Illéssy*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2017. gada 12. janvāra tiesas sēdi,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – vācu.

Spriedums

1 Ar savu prasību Eiropas Komisija lūdz Tiesu konstatēt, ka, atļaujas izsniegšanas procesā, kas attiecās uz ogļu termoelektrostacijas būvēšanu Morburgā [*Moorburg*] netālu no Hamburgas (Vācija), neveicot pareizu un pilnīgu ietekmes novērtējumu, Vācijas Federatīvā Republika nav izpildījusi Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV 1992, L 206, 7. lpp.; turpmāk tekstā – "Dzīvotņu direktīva") 6. panta 3. un 4. punktā paredzētos pienākumus.

Atbilstošās tiesību normas

2 Dzīvotņu direktīvas preambulas pirmais, ceturtais un desmitais apsvērums ir formulēti šādi:

"tā kā vides kvalitātes saglabāšana, aizsardzība un uzlabošana, kas iekļauj dabisko dzīvotņu un savvaļas faunas un floras aizsardzību, ir vispārīgs [Savienības] pamatmērķis, kā norādīts [LESD 191. pantā];

[..]

tā kā Eiropā esošajā dalībvalstu teritorijā turpinās dabisko dzīvotņu noplicināšanās un aizvien vairāk savvaļas sugu ir nopietni apdraudētas; tā kā, ņemot vērā, ka apdraudētās dzīvotnes un sugas ir daļa no [Savienības] dabas mantojuma un ka šim apdraudējumam bieži ir pārrobežu raksturs, ir jāveic [Savienības] mēroga pasākumi, lai tās saglabātu;

[..]

tā kā attiecīgi jāizvērtē visi plāni vai programmas, kas varētu būtiski ietekmēt tās teritorijas saglabāšanas mērķus, kura ir vai tiks noteikta par īpaši aizsargājamu dabas teritoriju".

3 Dzīvotņu direktīvas 2. panta 2. punktā ir noteikts:

"Pasākumus, ko veic saskaņā ar šo direktīvu, izstrādā tā, lai saglabātu vai atjaunotu to dabisko dzīvotņu un savvaļas faunas un floras sugu labvēlīgu aizsardzības statusu, kas ir Kopienā nozīmīgas."

4 Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. un 4. punktā ir paredzēts:

"3. Visos plānos vai projektos, kas nav tieši saistīti ar konkrēto teritoriju vai nav vajadzīgi tās apsaimniekošanai, bet kas atsevišķi vai kopā ar citiem plāniem vai projektiem varētu būtiski ietekmēt minēto teritoriju, attiecīgi [pienācīgi] izvērtē ietekmi uz šo teritoriju, ievērojot tās [šīs teritorijas] aizsardzības mērķus. Ņemot vērā novērtējuma atzinumus par ietekmi uz minēto teritoriju, un saskaņā ar 4. punkta noteikumiem, kompetentā valsts iestāde piekrīt plāna vai projekta īstenošanai tikai tad, ja tā ir pārliecinājusies, ka netiks izjaukta attiecīgās teritorijas viengabalainība, un vajadzības gadījumā noskaidrojusi plašas sabiedrības viedokli.

4. Ja, neņemot vērā negatīvu vērtējumu saistībā ar ietekmi uz teritoriju, alternatīvu risinājumu trūkuma dēļ plāns vai projekts tomēr ir jāīsteno sevišķi svarīgu sabiedrības interešu labā, kas ietver arī sociāla un ekonomiska rakstura intereses, tad dalībvalsts veic visus vajadzīgos kompensācijas pasākumus, lai nodrošinātu *Natura 2000* tīkla kopējās vienotības aizsardzību. Dalībvalsts informē Komisiju par veiktajiem kompensācijas pasākumiem.

Ja attiecīgajā teritorijā sastopams prioritārs dabiskās dzīvotnes veids un/vai prioritāra suga, tad vienīgie pieņemamie argumenti ir tie, kas saistīti ar veselības aizsardzību vai sabiedrības drošību, videi primāri svarīgām labvēlīgām pārveidēm vai, pēc Komisijas atzinuma, citām sevišķi svarīgām sabiedrības interesēm."

5 Dzīvotņu direktīvai ir seši pielikumi; II pielikuma nosaukums ir "[Savienībā] nozīmīgas augu un dzīvnieku sugas, kuru aizsargāšanai ir jānosaka īpaši aizsargājamas dabas teritorijas".

Tiesvedības priekšvēsture un pirmstiesas procedūra

6 Morburgas ogļu termoelektrostacija atrodas Hamburgas ostā Elbas dienvidu daļas dienvidu krastā, kurai kā migrācijas ceļam noteiktām zivīm, proti, upes nēģiem (*Lampetra fluviatilis*), jūras nēģiem (*Petromyzon marinus*) un lašiem (*Salmo salar*), kas ietverti Dzīvotņu direktīvas II pielikumā, ir būtiska nozīme virknei *Natura 2000* teritoriju, kuru saglabāšanas mērķi ietver arī šīs sugas un kuras atrodas augšup no Gēstahtes [*Geesthacht*] dambja (Vācija). Šīs teritorijas atrodas Lejassaksijas, Meklenburgas-Priekšpomerānijas, Saksijas-Anhaltes, Brandenburgas un Saksijas federālajās zemēs, aptuveni līdz 600 kilometru (km) attālumā no šīs elektrostacijas. Elbas posmā starp Morburgas elektrostaciju un *Natura 2000* teritorijām atrodas Gēstahtes dambis.

7 Pirms Morburgas elektrostacijas būvniecības atļaujas izsniegšanas, kas notika 2008. gada 30. septembrī, tika veikta ietekmes uz vidi novērtēšana (turpmāk tekstā – "ietekmes novērtējums") saskaņā ar Vācijas tiesību aktiem par ūdeni. Šajā novērtējumā tika secināts, ka atļauja ir saderīga ar *Natura 2000* teritoriju saglabāšanas mērķiem, ņemot vērā operatora apņemšanos aptuveni 30 km attālumā no šīs elektrostacijas Gēstahtes dambī ierīkot otru ūdenstaku zivīm nārsta migrācijai, lai kompensētu īpatņu zaudēšanu, darbojoties šīs elektrostacijas atdzesēšanas mehānismam, kas paredz ievērojama ūdens daudzuma ņemšanu Morburgas elektrostacijas dzesēšanai (turpmāk tekstā – "nārsta migrācijas ūdenstaka"). Turklāt ietekmes novērtējuma secinājumā ir minēta uzraudzība vairākās stadijās, kas paredzēta, lai pārbaudītu šī pasākuma efektivitāti.

8 Pēc divām sūdzībām saistībā ar ietekmes novērtējumu Komisija 2014. gada 27. janvārī Vācijas Federatīvajai Republikai nosūtīja brīdinājuma vēstuli, kurā tai pārmeta Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. un 4. punkta pārkāpumu.

9 Komisija ir uzskatījusi, ka ietekmes novērtējumā ir nepietiekami vai pat slikti noteikta Morburgas elektrostacijas ietekme uz *Natura 2000* teritorijām, kas atrodas augšup no Gēstahtes dambja. Pirmkārt, *Behörde für Stadtentwicklung und Umwelt der Freien und Hansestadt Hamburg* (Hanzas brīvpilsētas Hamburgas pilsētattīstības un vides attīstības reģionālā pārvalde, Vācija) esot nepamatoti uzskatījusi nārsta migrācijas ūdenstaku par mazināšanas pasākumu, un, otrkārt, ietekmes novērtējumā neesot ņemta vērā kumulatīvā ietekme, kas radīta kopā ar citiem atbilstošiem projektiem.

10 Vācijas Federatīvā Republika ar 2014. gada 11. aprīļa vēstuli ir apstrīdējusi Komisijas iebildumus un apgalvojusi, ka nārsta migrācijas ūdenstaka ir jākvalificē kā mazināšanas pasākums.

11 2014. gada 17. oktobrī Komisija nosūtīja Vācijas Federatīvajai Republikai argumentētu atzinumu, kurā tā uzturēja savus iebildumus par Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. un 4. punkta pārkāpumu.

12 Vācijas Federatīvā Republika ar 2014. gada 15. decembra vēstuli ir apstiprinājusi savu iepriekšējo nostāju.

13 Uzskatīdama, ka Vācijas Federatīva Republika nav izpildījusi pienākumus, kas tai ir saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. un 4. punktu, Komisija 2016. gada 9. martā nolēma celt šo prasību.

Par prasību

Par pirmo iebildumu par Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta otrā teikuma pārkāpumu

Lietas dalībnieku argumenti

14 Ar savu pirmo iebildumu Komisija pārmet Vācijas Federatīvajai Republikai, ka tā ir pārkāpusi Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta otro teikumu, izdodot 2008. gada 30. septembra atļauju. Morburgas elektrostacijas ekspluatēšanai esot negatīva ietekme uz vairākām *Natura 2000* teritorijām, kas atrodas augšup no Gēstahtes dambja. Konkrētāk, ievērojams daudzums zivju, uz kurām attiecas Dzīvotņu direktīvas II pielikums, tiekot nogalinātas saistībā ar ūdens ņemšanu dzesēšanas mērķiem Morburgas elektrostacijas līmenī.

15 Vispirms Komisija apgalvo, ka nav nozīmes apstāklim, ka Morburgas elektrostacija atrodas ārpus *Natura 2000* teritorijām, kas ir augšup no Gēstahtes dambja. Šī iestāde apgalvo, ka zivju nāve pati par sevi nav Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta otrā teikuma pārkāpums, taču varētu tikt konstatēts, pamatojoties uz šādas zivju iešanas bojā ietekmi uz krājumiem *Natura 2000* teritorijās, kas atrodas augšup no Gēstahtes dambja.

16 Komisija apstrīd secinājumu, kas izdarīts ietekmes novērtējumā, kurā neesot norādīts, ka nārsta migrācijas ūdenstaka varētu novērst vai samazināt negatīvās sekas, kas saistītas ar Morburgas elektrostacijas ekspluatāciju, bet vienīgi norādīts, ka tā varētu pietiekami kompensēt šīs sekas, ļaujot citiem zivju īpatņiem, kas nav nogalināti vai ievainoti, tikt pāri Gēstahtes dambim.

17 Turklāt Komisija uzskata, ka šāds novērtējums nav saderīgs ar Tiesas judikatūru, kas ir 2014. gada 15. maija spriedumā *Briels* u.c. (C-521/12, EU:C:2014:330). Pat ja tiktu pieņemts, ka nārsta migrācijas ūdenstaka varētu sekmēt migrējošo zivju sugu krājumu nostiprināšanu, tā neļautu saglābt ne migrantu zivju populāciju, ne reproducēšanas populāciju.

18 Komisija piebilst, ka 2008. gada 30. septembra atļaujā ir tieši atzīts, ka otrās nārsta migrācijas ūdenstakas ierīkošanas blakus Gēstahtes dambim sekas nav droši zināmas.

19 Visbeidzot Komisija uzskata, ka konstatācijām un ekspertu atzinumiem, kurus Vācijas Federatīvā Republika ir iesniegusi saistībā ar 2011.–2014. gadu par premisām, uz kurām ir balstīts ietekmes novērtējums, neesot nozīmes, jo tie ir sagatavoti pēc šīs novērtēšanas un 2008. gada 30. septembra atļaujas izsniegšanas. Vācijas Federatīvā Republika arī neesot iesniegusi pierādījumus par krājumu izmaiņām attiecīgajās *Natura 2000* teritorijās, lai pierādītu iespējamo nārsta migrācijas ūdenstakas efektivitāti.

20 Vācijas Federatīvā Republika apstrīd apgalvojumu par pienākumu neizpildi. Tā apgalvo, ka nav noticis būtisks aizskārums Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta pirmā teikuma nozīmē. Iepriekšējas ietekmes novērtēšanas analīzes stadijā, kas veikta procedūrā, kurā tika izsniegta 2008. gada 30. septembra atļauja, esot konstatēts, ka ir paredzams, ka vienīgi ļoti neliels daudzums īpatņu tiks nogalināti.

21 Šī dalībvalsts uzskata, ka noteikta daudzuma dažādu zivju sugu īpatņu nāve saistībā ar ūdens ņemšanu Morburgas elektrostacijas dzesēšanai neizraisa to *Natura 2000* teritoriju dzīvotnes iznīcināšanu, kuras atrodas distancē, kas plešas vairākus simtus kilometru no šīs elektrostacijas. Tādējādi dalībvalstīm praktiski neesot iespējas no attāluma identificēt visas noteiktu pasākumu paredzamās sekas attiecībā uz *Natura 2000* teritorijām.

22 Saistībā ar nārsta migrācijas ūdenstakas ietekmi šī dalībvalsts uzskata, ka 2008. gada 30. septembra atļauja uzticami garantē, ka zivju, uz kurām attiecas Dzīvotņu direktīvas II pielikums un kuras dodas augšup pa upi, izmantojot nārsta migrācijas ūdenstaku, skaits ir vismaz tikpat liels kā to zivju skaits, kuras tiek nogalinātas Morburgas elektrostacijas līmenī saistībā ar atdzesēšanas ūdens ņemšanu. Iznīcinātās zivis un papildu zivis, kas dodas augšup, neatšķiroties no to bioloģisko īpašību aspekta, un līdz ar to populācija *Natura 2000* teritorijās, kas atrodas augšup no Gēstahtes dambja, esot nemainīga.

23 Saistībā ar zivju sugām, kas norādītas Dzīvotņu direktīvas II pielikumā, šī dalībvalsts uzskata, ka tās neietilpst šīs direktīvas 6. panta piemērošanas jomā. Saistībā ar šajā pantā paredzēto dzīvotņu aizsardzību par izšķirošiem esot atzīstami vienīgi *Natura 2000* teritoriju aizsardzības mērķi un līdz ar to fakts, ka šajā aizsargājamajā teritorijā ir sastopama nemainīga populācijas struktūra.

24 Tādējādi Vācijas Federatīvā Republika apgalvo, ka iestāde, kurai iesniegts atļaujas pieteikums, ir ievērojusi visnelabvēlīgākā scenārija hipotēzi, turklāt pakļaujot pastāvīgās atdzesēšanas [mehānisma] ieviešanu ekspluatācijā nosacījumam, ka tiek pierādīta nārsta migrācijas ūdenstakas faktiska funkcionalitāte; šie pierādījumi esot tikuši iesniegti 2011.–2014. gadā. Proti, 2014. gada 15. janvāra ekspertīzes atzinums liecinot, ka ļoti neliels skaits attiecīgo zivju tiek nogalināts, taču pārējām izdodas doties augšup uz aizsargātajām teritorijām, pateicoties nārsta migrācijas ūdenstakai.

25 Saistībā ar risku pārvaldību Vācijas Federatīvā Republika apgalvo, ka 2008. gada 30. septembra atļaujā ir apvienoti provizoriskie elementi un preventīvie novērošanas elementi, tostarp arī procedūras, kas ļauj nākotnē ierobežot atdzesēšanas ūdens ņemšanu, ciktāl tas nepieciešams attiecīgo sugu aizsardzībai.

26 Saistībā ar konstatācijām un ekspertu atzinumiem par 2011.–2014. gadu Vācijas Federatīvā Republika uzskata, ka tie ir jāņem vērā, izvērtējot šo prasību sakarā ar pienākumu neizpildi, jo argumentētajā atzinumā paredzētais termiņš beidzās 2014. gada 16. decembrī. Tā uzskata, ka šīm konstatācijām ir nozīme, jo tās tika uzdotas 2008. gada 30. septembra atļaujas piešķiršanas brīdī un līdz ar to ir ietekmes novērtējuma neatņemama sastāvdaļa.

27 Tāpat minētā dalībvalsts piebilst, ka pastāvīgās atdzesēšanas [mehānisma] ieviešana ekspluatācijā tika pakļauta nosacījumam par pierādījumu sniegšanu attiecībā uz nārsta migrācijas ūdenstakas efektivitāti. Šie pierādījumi tika sniegti ar konstatācijām, kas veiktas 2011.–2014. gada laikā. Prognozes saistībā ar kaitējuma samazināšanu ar nārsta migrācijas ūdenstakas palīdzību esot tikušas balstītas uz prognožu modeli, kas realizēts divos posmos, proti, pirmkārt, prognozēm, kas izriet no projekta plānošanas un tā galīgās apstiprināšanas, un, otrkārt, konstatācijām, kas jāsniedz no uzraudzības.

28 Visbeidzot Vācijas Federatīvā Republika precizē, ka nārsta migrācijas ūdenstaka tiek ekspluatēta kopš 2010. gada augusta, taču ūdens ņemšanas darbība normālajā režīmā ir sākta pēc uzraudzības veiksmīgas pabeigšanas, proti, 2015. gada martā.

Tiesas vērtējums

29 Vispirms jānorāda, ka tas, ka projekts, kura ietekmes uz vidi novērtējums ir apstrīdēts, atrodas nevis attiecīgajās *Natura 2000* teritorijās, bet ievērojamā attālumā no tām Elbas augštecē, nekādi neizslēdz Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktā paredzēto prasību piemērojamību. Proti, kā izriet no šī tiesību normas formulējuma, ar šo normu tajā paredzētais vides aizsardzības mehānisms tiek attiecināts uz "visiem plāniem vai projektiem, kas nav tieši saistīti ar konkrēto teritoriju vai nav vajadzīgi tās apsaimniekošanai, bet kas [..] varētu būtiski ietekmēt minēto teritoriju".

30 Konkrētajā gadījumā no Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem izriet, ka Morburgas elektrostacijas dzesēšanas mehānisms var būtiski ietekmēt zivju sugas, kas norādītas Dzīvotņu direktīvas II pielikumā un aizsargātas attiecīgajās *Natura 2000* teritorijās.

31 Proti, Vācijas iestāžu veiktajā ietekmes novērtējumā ir norādīts, ka trīs zivju sugu, kuras norādītas Dzīvotņu direktīvas II pielikumā, īpatņu nāve, kas ir saistīta ar Morburgas elektrostacijas atdzesēšanas ūdens ņemšanu no to migrācijas koridora, ietekmē šo sugu reprodukciju minētajās aizsargātajās teritorijās. Konkrētāk, šajā novērtējumā ir norādīts, ka pastāv paaugstināts risks tādiem lielajiem migrētājiem kā upes nēģis, jūras nēģis un lasis.

32 Ņemot vērā šo ietekmes novērtējumu, Vācijas iestādes saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta otro teikumu varēja piekrist Morburgas elektrostacijas būvniecības projektam "tikai tad, ja tās ir pārliecinājušās, ka netiks izjaukta attiecīgo teritoriju viengabalainība".

33 Kā Tiesa ir jau nospriedusi, kompetentās valsts iestādes dod piekrišanu izvērtētās darbības veikšanai tikai ar nosacījumu, ka tās ir pārliecinājušās, ka šī darbība nekaitēs aizsargātās teritorijas viengabalainībai. Tas tā ir tad, ja, no zinātnes viedokļa raugoties, nav nekādu pamatotu šaubu par šāda kaitējuma neesamību (šajā ziņā skat. spriedumu, 2016. gada 8. novembris, *Lesoochranárske zoskupenie VLK*, C-243/15, EU:C:2016:838, 42. punkts un tajā minētā judikatūra).

34 Lai nodrošinātu, ka Morburgas elektrostacijas būvniecības projekts neapdraudēs attiecīgo *Natura 2000* teritoriju viengabalainību, Vācijas iestādēm bija jāņem vērā aizsardzības pasākumi, kas integrēti šajā būvniecības projektā. Šajā ziņā pastāvīgajā judikatūrā ir noteikts, ka piesardzības principa piemērošana, īstenojot Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktu, no kompetentās valsts iestādes prasa, lai tā tostarp ņemtu vērā minētajā projektā iekļautos aizsardzības pasākumus, kuru mērķis ir novērst vai samazināt iespējamo tieši radīto kaitīgo ietekmi, lai nodrošinātu, ka netiek apdraudēta aizsargātās teritorijas viengabalainība (spriedumi, 2014. gada 15. maijs, *Briels* u.c., C-521/12, EU:C:2014:330, 28. punkts, kā arī 2016. gada 21. jūlijs, *Orleans* u.c., C-387/15 un C-388/15, EU:C:2016:583, 54. punkts).

35 Šajā gadījumā ir jānorāda, ka no Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem izriet, ka papildus citiem pasākumiem, kas paredzēti, lai novērstu ūdens ņemšanas nelabvēlīgās sekas, tādiem kā zivju savākšanas rīki, zivju repatriācija un Morburgas elektrostacijas darbības apjoma samazināšana gadījumos, kas skābekļa saturs sasniedz kritisko līmeni attiecībā uz zivīm, tika uzstādīta nārsta migrācijas ūdenstaka Gēstahtes dambja līmenī.

36 Šī nārsta migrācijas ūdenstaka ļautu uzlabot migrējošu zivju krājumus, sniedzot šīm sugām iespēju ātrāk sasniegt to reprodukcijas teritorijas Elbas vidējā un augstākajā posmā. Krājumu uzlabošana kompensētu zaudējumus Morburgas elektrostacijas tuvumā, un līdz ar to *Natura 2000* teritoriju, kas atrodas augšup no šīs elektrostacijas, aizsardzības mērķi netiktu būtiski skarti.

37 Tomēr no ietekmes novērtējuma izriet, ka tajā nav galīgu konstatāciju attiecībā uz nārsta migrācijas ūdenstakas efektivitāti, bet tajā ir vienīgi precizēts, ka šāda efektivitāte tiks apstiprināta vienīgi pēc vairāku gadu uzraudzības.

38 Tādēļ ir jākonstatē, ka atļaujas izsniegšanas brīdī nārsta migrācijas ūdenstaka, lai gan tā bija vērsta uz to, lai samazinātu būtiskās sekas, kas tieši radītas *Natura 2000* teritorijās, kuras atrodas augšup no Morburgas elektrostacijas, nevarēja garantēt kopā ar citiem pasākumiem, kas norādīti šī sprieduma 35. punktā, jebkādu saprātīgo šaubu neesamību par to, ka šī elektrostacija neapdraudēs šīs teritorijas viengabalainību Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta nozīmē.

39 Šo secinājumu nevar atspēkot Vācijas Federatīvās Republikas argumenti saistībā ar risku pārvaldību un konstatācijām, kas sniegtas attiecībā uz 2011.–2014. gadu.

40 Šajā ziņā judikatūrā ir paredzēts, ka Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta otrajā teikumā paredzētais atļaujas izsniegšanas kritērijs ietver piesardzības principu un ļauj efektīvi novērst to, ka paredzētie plāni vai projekti izjauktu aizsargāto teritoriju viengabalainību. Salīdzinājumā ar aplūkojamo kritēriju

mazāk stingrs atļaujas izsniegšanas kritērijs nevarētu nodrošināt tikpat efektīvu šajā tiesību normā paredzētā šo teritoriju aizsardzības mērķa īstenošanu (spriedums, 2016. gada 21. jūlijs, *Orleans* u.c., C-387/15 un C-388/15, EU:C:2016:583, 53. punkts un tajā minētā judikatūra).

41 Saistībā ar prognozēm, uz kurām ir balstīts ietekmes novērtējums, ir jānorāda, ka konstatācijas, kuras sniegtas attiecībā uz 2011.–2014. gadu, Vācijas Federatīvā Republika iesniedza pēc 2008. gada 30. septembra atļaujas izsniegšanas.

42 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka tieši lēmuma par piekrišanu projekta īstenošanai pieņemšanas brīdī, no zinātnes viedokļa raugoties, nav jābūt nekādām pamatotām šaubām par kaitējuma attiecīgās teritorijas viengabalainībai neesamību (spriedums, 2006. gada 26. oktobris, Komisija/Portugāle, C-239/04, EU:C:2006:665, 24. punkts un tajā minētā judikatūra).

43 Arī ar uzraudzību vairākos posmos nevar pietikt, lai garantētu Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktā paredzētā pienākuma ievērošanu.

44 Proti, pirmkārt, kā Komisija to ir norādījusi tiesas sēdē, pret ko atbildētāja dalībvalsts šajā ziņā nav iebildusi, šādas uzraudzības rezultāti var nebūt atbilstoši gadījumā, ja šie mērījumi ir veikti periodos, kad Morburgas elektrostacija neizmanto pastāvīgās atdzesēšanas mehānismu. Otrkārt, šajā uzraudzībā ir paredzēts konstatēt vienīgi to zivju skaitu, kurām izdodas tikt pāri Gēstahtes dambim, izmantojot nārsta migrācijas ūdenstaku. Līdz ar to šī uzraudzība nevar nodrošināt, ka nārsta migrācijas ūdenstaka novērsīs aizskārumu pret aizsargāto teritoriju viengabalainību.

45 No tā izriet, ka, atļaujot Morburgas elektrostacijas uz Elbas būvniecības projektu, pamatojoties uz ietekmes novērtējumu, kurā tika secināts, ka nav aizskāruma attiecībā pret *Natura 2000* teritoriju viengabalainību, Vācijas Federatīvā Republika nav izpildījusi pienākumus, kas tai ir saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta otro teikumu.

Par otro iebildumu par Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta otrā teikumu pārkāpumu, jo nav izvērtētas kumulatīvās sekas kopā ar citiem projektiem

Lietas dalībnieku argumenti

46 Komisija uzskata, ka ir pieļauts vēl viens Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta otrā teikuma pārkāpums, jo Hamburgas pilsēta ir izdevusi 2008. gada 30. septembra atļauju, Morburgas elektrostacijas ietekmes novērtējumā neņemot vērā iespējamās kumulatīvās sekas, kas saistītas ar Gēstahtes hidroakumulācijas elektrostacijas un caurteces hidroelektrostacijas, kura atrodas uz Gēstahtes dambja un saistībā ar kuru arī tika iesniegts pieteikums par ierīkošanas un ekspluatācijas atļauju, pastāvēšanu.

47 Saistībā ar Gēstahtes hidroakumulācijas elektrostaciju Komisija norāda, ka šī elektrostacija pastāv kopš 1958. gada un tajā nav konkrētu iekārtu zivju sugu aizsardzībai. Tikai 2014. gadā Vācijas Federatīvā Republika esot iesniegusi ekspertīzes atzinumu, lai pierādītu, ka šī hidroakumulācijas elektrostacija neapdraud attiecīgās migrējošo sugu zivis.

48 Komisija uzskata, ka nav nozīmes apstāklim, ka Gēstahtes hidroakumulācijas elektrostacija tika realizēta pirms Dzīvotņu direktīvas transponēšanas termiņa beigām, jo šīs direktīvas 6. panta 3. punkts neattiecas vienīgi uz plāniem vai projektiem, kas apstiprināti vai pabeigti pēc šīs direktīvas transponēšanas termiņa.

49 Saistībā ar caurteces hidroelektrostaciju uz Gēstahtes dambja, saistībā ar kuru ierīkošanas un ekspluatēšanas pieteikums tika iesniegts 2008. gada 22. maijā, Komisija uzskata, ka tā arī būtu bijusi jāņem vērā, izvērtējot kumulatīvās sekas saistībā ar Morburgas elektrostaciju. Komisija uzskata, ka, lai gan šis pieteikums tika atsaukts 2010. gadā, caurteces hidroelektrostacijas sekas attiecībā uz migrējošo zivju populācijām bija paredzamas 2008. gada 30. septembra atļaujas izsniegšanas datumā.

50 Vācijas Federatīvā Republika vispirms saistībā ar Gēstahtes hidroakumulācijas staciju apgalvo, ka tā nebija jāņem vērā ietekmes novērtējumā, jo tā jau pastāvēja Dzīvotņu direktīvas pieņemšanas datumā, šajā ziņā atsaucoties uz Tiesas 2016. gada 14. janvāra spriedumu *Grüne Liga Sachsen* u.c. (C-399/14, EU:C:2016:10, 58. un 59. punkts).

51 Turpinājumā saistībā ar caurteces hidroelektrostaciju uz Gēstahtes dambja šī dalībvalsts uzskata, ka tā nebija jāņem vērā kā "cits projekts", jo jau no paša sākuma tai nevarēja tikt piešķirta atļauja.

52 Šajā ziņā Vācijas Federatīvā Republika apgalvo, ka šāds projekts nevarētu tikt atļauts bez *Vattenfall Europe AG*, kas kļuvusi par *Vattenfall GmbH*, iejaukšanās. Atbilstoši Vācijas tiesībām nākotnes caurteces hidroelektrostacijas ekspluatētājam ir obligāti jāsaņem attiecīgo ūdeņu īpašnieka atļauja, šajā gadījumā no Vācijas federālās zemes.

53 Taču 2008. gada 22. maija caurteces hidroelektrostacijas būvniecības atļaujas pieteikumu esot iesniegusi nevis *Vattenfall Europe* vai kāda trešā persona, kas īstenotu tās tiesības, bet gan *Wirtschaftsbetriebe Geesthacht GmbH*, kam atšķirībā no *Vattenfall Europe* nebija nekādu tiesību izmantot zemi vai struktūras Gēstahtes dambja līmenī, kuras nepieciešamas caurteces hidroelektrostacijas būvniecībai.

54 Tādējādi ar 2008. gada 26. maija vēstuli Lauenburgas hercogistes [*Herzogtum Lauenburg*] (Vācija) apgabala plānu apstiprināšanas iestāde esot precizējusi, ka, tā kā nepastāv interese saņemt lēmumu pēc būtības, tā nesāks nekādu plāna apstiprināšanas procedūru, kamēr *Vattenfall Europe* nesniegs savu piekrišanu caurteces hidroelektrostacijas būvniecībai. 2008. gada 20. jūnijā *Vattenfall Europe* esot norādījusi, ka tā pieteikuma iesniedzējam nav nodevusi nekādas izmantošanas tiesības, kas tai pieder. Pēc tam apstiprināšanas iestāde beigu beigās vairs neesot īstenojusi apstiprināšanas procedūru saistībā ar caurteces hidroelektrostaciju.

55 Vācijas Federatīvā Republika piebilst, ka saistībā ar šo elektrostaciju iesniegtais ierīkošanas un ekspluatācijas atļaujas pieteikums tika atsaukts vienīgi 2010. gada laikā, jo apstiprināšanas iestāde vēlējās izvairīties no noraidoša lēmumu un tai bija jāpārliecina iesniedzējs pašam atsaukt pieteikumu.

Tiesas vērtējums

56 Ar savu otro iebildumu, kuram ir divas daļas, Komisija Vācijas iestādēm pārmet, ka tās nav izvērtējušas Morburgas elektrostacijas kumulatīvās sekas kopā ar Gēstahtes hidroakumulācijas elektrostacijas un caurteces hidroelektrostacijas uz Gēstahtes dambja radītām sekām – saistībā ar traucējumiem aizsargātajās teritorijās attiecībā uz tādām zivju sugām kā upes nēģis, jūras nēģis un lasis.

57 Atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktu veicamais plāna vai projekta ietekmes uz attiecīgo teritoriju atbilstošs novērtējums ir saistīts ar prasību, lai, ņemot vērā šajā jomā pieejamās labākās zinātnes atziņas, tiktu apzināti visi attiecīgā plāna vai projekta aspekti, kas paši par sevi vai kopā ar citiem plāniem vai projektiem var ietekmēt šīs teritorijas aizsardzības mērķus (spriedums, 2016. gada 14. janvāris, *Grüne Liga Sachsen* u.c., C-399/14, EU:C:2016:10, 49. punkts un tajā minētā judikatūra).

58 Saistībā ar otrā iebilduma pirmo daļu, kas attiecas uz Gēstahtes hidroakumulācijas elektrostaciju, no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka tā atrodas augšup un tieši blakus Gēstahtes dambim kopš 1958. gada.

59 Pirmkārt, kā ir atgādināts šī sprieduma 42. punktā, tieši lēmuma atļaut realizēt projektu pieņemšanas datums ir jāņem vērā, izvērtējot kumulatīvās sekas, kuras rada šis projekts un cits projekts, kurš var būtiski ietekmēt teritoriju (šajā ziņā skat. spriedumu, 2006. gada 26. oktobris, Komisija/Portugāle, C-239/04, EU:C:2006:665, 24. punkts un tajā minētā judikatūra).

60 Otrkārt, ir jānorāda, ka atšķirībā no lietas, kurā pasludināts 2016. gada 14. janvāra spriedums *Grüne Liga Sachsen* u.c. (C-399/14, EU:C:2016:10), šajā lietā jautājums ir nevis par Gēstahtes hidroakumulācijas stacijas, kas pastāv kopš 1958. gada, *a posteriori* seku izvērtēšanu, bet gan par tās ņemšanu vērā, izvērtējot cita projekta, šajā gadījumā Morburgas elektrostacijas, sekas.

61 Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktā ir prasīts, lai valsts iestādes, izvērtējot kumulatīvās sekas, ņemtu vērā visus projektus, kuriem kopā ar projektu, saistībā ar kuru ir pieprasīta atļauja, var būt būtiska ietekme no šajā direktīvā noteikto mērķu viedokļa, pat ja tie ir datēti laikā pirms minētām direktīvas transponēšanas datuma.

62 Proti, projekti, kas – gluži kā Gēstahtes hidroakumulācijas elektrostacija – var kombinācijā ar projektu, uz kuru attiecas ietekmes novērtējums, izraisīt kaitējumu vai traucējumus, kuri var ietekmēt migrējošās zivis upē un līdz ar to kaitēt attiecīgajai teritorijai, ņemot vērā Dzīvotņu direktīvas mērķus, nevar tikt izslēgti no ietekmes novērtējuma, kas balstīts uz Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktu.

63 No iepriekš izklāstītajiem apsvērumiem izriet, ka, pienācīgi neizvērtējot kumulatīvās sekas, kas saistītas ar Morburgas elektrostaciju un Gēstahtes hidroakumulācijas elektrostaciju, Vācijas Federatīvā Republika nav izpildījusi pienākumus, kas tai ir saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktu.

64 Saistībā ar otrā iebilduma otro daļu Komisija pārmet Vācijas Federatīvajai Republikai, ka tā, izvērtējot konkrētajā gadījumā kumulatīvās sekas, nav ņēmusi vērā caurteces hidroelektrostaciju uz Gēstahtes dambja, jo šīs elektrostacijas ierīkošanas un ekspluatācijas atļaujai, ņemot vērā Vācijas tiesības, nebija nekādas iespējas tikt apstiprinātai. Tiesības izmantot ūdeni un zemi attiecīgā dambja līmenī atbilstoši Vācijas tiesībām esot obligāts nosacījums, lai projekts varētu tikt apstiprināts.

65 Šajā ziņā no Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem izriet, ka caurteces hidroelektrostacijas uz Gēstahtes dambja būvniecības atļaujas pieteikumu iesniedza sabiedrība, kurai nepiederēja tiesības izmantot ne šī dambja ūdeni, ne tā zemi vai ar to saistītās struktūras.

66 No lietas materiāliem arī izriet, ka plānu apstiprināšanas procedūra no tiesību aktu, kas attiecas uz ūdeni, skatpunkta nevarēja tikt sākta, kamēr *Vattenfall Europe* – kā tiesību izmantot ūdeni un zemi Gēstahtes dambja līmenī īpašniece – un ūdens un navigācijas federālā pārvalde nav norādījušas, ka šīs projekts nav konfliktā ar citām tiesībām. Taču *Vattenfall Europe* pēc tam bija paziņojusi, ka tā nesniegs savu piekrišanu, kas nepieciešama caurteces hidroelektrostacijas būvniecībai.

67 Šajos apstākļos ir jākonstatē, ka nepastāvēja "cits projekts" Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta izpratnē saistībā ar caurteces hidroelektrostaciju Gēstahtes dambja līmenī. Tādējādi otrā iebilduma otrā daļa ir jānoraida.

Par trešo iebildumu par Dzīvotņu direktīvas 6. panta 4. punkta pārkāpumu, jo nav izvērtēti tā nosacījumi

Lietas dalībnieku argumenti

68 Komisija uzskata, ka Hamburgas pilsēta, nepamatoti ietekmes novērtējumā pieļauto kļūdu dēļ izdodot atļauju, procedūrā saistībā ar 2008. gada 30. septembra atļauju nav ievērojusi prasības, kas paredzētas Dzīvotņu direktīvas 6. panta 4. punktā.

69 Šajā ziņā tā uzskata, ka Hamburgas pilsētai būtu bijuši jāmeklē alternatīvi risinājumi pastāvīgajai atdzesēšanai. Piemēram, hibrīdatdzesēšanas torņa Morburgas elektrostacijā turpmāka būvniecība būtu alternatīvs risinājums pastāvīgajai atdzesēšanai un tai būtu mazāk negatīvo seku attiecībā uz attiecīgajām *Natura 2000* teritorijām. Šī būvniecība būtu bijusi ekonomiski pieņemama vai būtu varējusi tikt uzdota attiecīgajam uzņēmuma līdz ar atļaujas izsniegšanu.

70 Vācijas Federatīvā Republika uzskata, ka nav jāizvērtē jautājums, vai ir izpildīti projekta atļaujas nosacījumi, kas paredzēti Dzīvotņu direktīvas 6. panta 4. punktā, jo Hamburgas pilsēta ir balstījusies uz principu, ka Morburgas elektrostacija būtiski neapdraud to *Natura 2000* teritoriju viengabalainību, kuras atrodas augšup pa upi.

Tiesas vērtējums

71 Dzīvotņu direktīvas 6. panta 4. punktā ir paredzēts, ka, ja, lai gan ir negatīvs vērtējums saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta pirmo teikumu, ņemot vērā alternatīvu risinājumu neesamību, plāns vai projekts tomēr ir jāīsteno sevišķi svarīgu sabiedrības interešu apsvērumu dēļ, dalībvalsts veic visus vajadzīgos kompensācijas pasākumus, lai nodrošinātu *Natura 2000* vispārējās vienotības aizsardzību.

72 Konkrētajā gadījumā, ņemot vērā apstākli, ka kompetentā iestāde ir secinājusi, ka nepastāv apdraudējums teritorijas viengabalainībai Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta nozīmē, nav jāizvērtē Komisijas prasības sakarā ar valsts pienākumu neizpildi trešais iebildums, ar kuru tiek apgalvots šīs direktīvas 6. panta 4. punkta pārkāpums.

73 Līdz ar to ir jākonstatē, ka, atļaujas izsniegšanas procesā, kas attiecās uz elektrostacijas būvēšanu Morburgā, neveicot pareizu un pilnīgu ietekmes novērtējumu, Vācijas Federatīvā Republika nav izpildījusi Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktā paredzētos pienākumus.

Par tiesāšanās izdevumiem

74 Saskaņā ar Tiesas Reglamenta 138. panta 1. punktu lietas dalībniekam, kuram spriedums nav labvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tomēr saskaņā ar minētā panta 3. punkta pirmo teikumu, ja lietas dalībniekiem spriedums ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs, Tiesa var nolemt, ka lietas dalībnieki sedz savus tiesāšanās izdevumus paši. Tā kā Komisijai un Vācijas Federatīvajai Republikai spriedums ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs, ir jānospriež, ka tās sedz savus tiesāšanās izdevumus pašas.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

1) atļaujas izsniegšanas procesā, kas attiecās uz ogļu termoelektrostacijas būvēšanu Morburgā netālu no Hamburgas (Vācija), neveicot pareizu un pilnīgu ietekmes novērtējumu, Vācijas Federatīvā Republika nav izpildījusi Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 6. panta 3. punktā paredzētos pienākumus;

2) prasību pārējā daļā noraidīt;

3) katra lietas dalībniece sedz savus tiesāšanās izdevumus pati.

[Paraksti]